

บทที่ 3

การเขียนเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย

(อาจารย์ผู้สอน)

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. ความหมายของการทบทวนวรรณกรรม
2. ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม
3. ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม
4. การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. ประโยชน์จากการตรวจเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. เอกสารอ้างอิง และการอ้างอิง

การเขียนเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เรียกว่าการตรวจเอกสาร เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ทราบว่าเรื่องที่ตนกำลังทำวิจัยนั้น ได้มีหลักการและทฤษฎีอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง และได้อธิบายไว้อย่างพร้อม ทั้งมีใครได้ทำวิจัยเรื่องนี้ไว้บ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร หากมีผู้ทำวิจัยไว้แล้วจะต้องพิจารณาต่อไปว่ามีการใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และการเก็บข้อมูลอย่างไร การใช้สถิติวิเคราะห์ ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างไร ดังนั้นการศึกษาเอกสารหรือวรรณกรรมนั้น จำเป็นต้องการการอ่านเก็บรวบรวมประเด็นแนวคิด ระเบียบวิธีการวิจัยของผลงานวิจัย หรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ หรือประเด็นของปัญหาการวิจัย

- **การทบทวนวรรณกรรม** เป็นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้นักวิจัยมีข้อมูลมาประกอบงานวิจัย ทำให้นักวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นของปัญหา และสามารถช่วยในการกำหนดสมมติฐานการวิจัย กำหนดกรอบการวิจัย การอภิปรายผล และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะพิจารณาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความคิดเห็น และข้อค้นพบจากรายงานการวิจัยของผู้อื่น การทบทวนวรรณกรรมจะทำให้ นักวิจัยสามารถวางแผนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมถึงการสนับสนุนให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

ความหมายของการทบทวนวรรณกรรม

- **การทบทวนวรรณกรรม (literature review)** หมายถึง การศึกษา ค้นคว้า รวบรวม ตรวจสอบ และการนำเสนอใหม่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือบทสัมภาษณ์ การทบทวนวรรณกรรม หรือการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะนำมาปรากฏอยู่ในบทที่ 2 ของรายงานการวิจัย
- **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน** ให้คำนิยามของวรรณกรรม (literature) ไว้ว่าหมายถึง งานหนังสือ งานประชาสัมพันธ์ บทประพันธ์ทุกชนิดที่เป็นร้อยแก้ว ร้อยกรอง งานนิพนธ์ที่ทำขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำปราศรัย สุนทรพจน์ รวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1055)
- **วรรณกรรม** หมายถึง องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มีการเก็บบันทึก รวบรวมไว้อย่างเป็นระเบียบในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษา (เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์, 2551:38)
- **วรรณกรรม** คือ ผลงานเขียนทางวิชาการที่มีการจัดทำหรือจัดพิมพ์ เผยแพร่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เป็นเอกสารที่มีเนื้อหาสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับเรื่องวิจัย (ชัยเลิศ ปริสุทธกุล, 2548: 83)

ความหมายของการทบทวนวรรณกรรม

- การทบทวนวรรณกรรม คือ การจัดระบบหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผ่านการสังเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานวิจัยครั้งต่อไป (The University of Sydney, 2010)
- กิ่งกาญจน์ สำนวนเย็น (2559) ให้ความหมายของการทบทวนวรรณกรรมว่า เป็นการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้ให้นักวิจัยมีความรอบรู้ในเรื่องนั้นมากขึ้นจนสามารถทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้อย่างมีคุณภาพ เหตุผลสำคัญในการทบทวนวรรณกรรมในการวิจัย
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2557:11) มีความเห็นว่า การทบทวนวรรณกรรมเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัย วัตถุประสงค์ของการทบทวนวรรณกรรม คือ การสรุปงานวรรณกรรมที่ผ่านมาจนถึงงานที่ทันสมัยที่สุดในสาขาวิชาที่ศึกษา จากการศึกษาทบทวนงานที่ผ่านมาและงานปัจจุบันทำให้สามารถนำไปสู่การต่อยอดในการพัฒนางานวิจัยใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ในอนาคตได้

- ดังนั้น การเขียนถึงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันเป็นผลจากการทบทวนวรรณกรรมในบทนี้ จึงเป็นการเขียนเกี่ยวกับ
  - 1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Theory) เป็นส่วนที่ผู้วิจัยทำการรวบรวมทฤษฎี หลักการ แนวคิด ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยครอบคลุมกว้างขวางและเจาะลึกเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่จะทำวิจัยอย่างชัดเจน และลึกซึ้ง
  - 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related research) คือ ส่วนที่นำเสนอผลงานวิจัยที่มีผู้ทำมาก่อนทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เป็นเอกสารที่มีเนื้อหาสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเรื่องที่นักวิจัยจะทำวิจัย

ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม

- การทบทวนงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการทำวิจัยเป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัย การทบทวนวรรณกรรมที่มีประสิทธิผลช่วยสร้างพื้นฐานที่เข้มแข็งสำหรับการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดการพัฒนาทฤษฎีปิดช่องว่างในส่วนองงานที่มีมากเกินไปจนความจำเป็น และเปิดพื้นที่ให้กับส่วนองงานที่ยังคงมีความต้องการอยู่ (Webster & Watson, 2002)

ความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม

- การทบทวนวรรณกรรมที่ไม่ถูกต้องเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ส่งผลให้นักศึกษาที่ทำวิจัยไม่สามารถพัฒนางานวิจัยในลักษณะภาคนิพนธ์ การศึกษาอิสระ วิทยานิพนธ์ หรือดุษฎีนิพนธ์ไปสู่ความสำเร็จได้ เพราะหากการทบทวนวรรณกรรมมีข้อผิดพลาด งานวิจัยจะถูกมองว่ามีข้อผิดพลาดไปด้วย ทั้งนี้ นักวิจัยไม่สามารถทำ งานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงโดยปราศจากความเข้าใจในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่ทำการศึกษาได้ (Randolph, 2009)

บทสรุปความสำคัญของการทบทวนวรรณกรรม

1. เป็นหลักฐานว่างานวิจัยที่ทำมีคุณค่าและเชื่อถือได้ในด้านวิชาการ เพราะได้มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอย่างเพียงพอต่อการวิจัยแล้ว
2. ทำให้ผู้ที่นำงานวิจัยไปใช้มีความเชื่อมั่นในคุณภาพและความถูกต้องของแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัย
3. สามารถนำเสนอผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นความสอดคล้องและความขัดแย้งกับงานวิจัยอื่น ๆ
4. ผู้อ่านได้สารสนเทศด้านแนวคิดและคุณลักษณะของการวัดในมิติต่าง ๆ
5. ทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้เห็นพัฒนาการในมิติต่าง ๆ ของความรู้ในเรื่องที่ทำวิจัย
6. แสดงให้เห็นว่างานวิจัยที่จะทำเหมาะสมกับองค์ความรู้ที่มีอยู่

ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม

- 1.1 ขั้นตอนการค้นหา ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ดังนี้ 1. ภูมิหลังของผู้วิจัย 2. ความซับซ้อนของงานวิจัยที่จะทำ และ 3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีการตีพิมพ์มากหรือน้อย
- 1.2 หลักเกณฑ์การเลือกวรรณกรรม มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกวรรณกรรมดังนี้ เนื้อหา ความทันสมัย ประวัติผู้เขียนหรือผู้วิจัย สำนักพิมพ์ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 1.3 ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าตามแหล่งที่มาของข้อมูล ประกอบด้วย แหล่งปฐมภูมิ (primary source) และแหล่งทุติยภูมิ (secondary source)
- 1.4 ขั้นตอนการอ่านอย่างพิถีพิถัน เป็นระยะที่ผู้วิจัยใช้เวลานานมากที่สุด เพราะจะต้องเลือกวรรณกรรมที่คัดกรองมาได้จากขั้นแรก นำมาอ่านรายละเอียด แล้วเลือกเรื่องที่เกี่ยวข้องมากที่สุดอีกครั้ง
- 1.5 ขั้นตอนการเขียนเรียบเรียง ข้อมูลที่วิเคราะห์ออกมาได้ทั้งหมดจากการอ่านผู้วิจัยต้องนำมาเรียบเรียงเชื่อมโยงประสานเข้าด้วยกัน

เกณฑ์พิจารณาคุณภาพในการทบทวนวรรณกรรม

- 1. ได้คัดสรรเอาเฉพาะเอกสารที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของตนเองหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- 2. ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของตนเองอย่างครอบคลุมทั่วถึงหรือไม่
- 3. เอกสารในการทบทวนวรรณกรรมมีคุณภาพในมิติของความน่าเชื่อถือ และความทันสมัยหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- 4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้นมีข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงพอในการแก้ปัญหาในการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- 5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นพื้นฐานความรู้ที่สามารถนำไปสู่ขั้นตอนอื่น ๆ ในการวิจัยได้หรือไม่
- 6. ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เอาเนื้อหาส่วนสำคัญมาสนับสนุนการวิจัยหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- 7. ผู้วิจัยมีจรรยาบรรณในการอ้างอิงผลงานวรรณกรรมหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- 8. ผู้วิจัยมีเทคนิคในการนำเสนอหรือการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจกระจ่างชัดเป็นขั้นตอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด

การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1. เพื่อให้ นักวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่ จากการศึกษาวรรณกรรมดังกล่าว นักวิจัยสามารถนำความรู้ที่นำมาสังเคราะห์เพื่อที่จะพัฒนามาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual research framework) กล่าวคือ กรอบแนวคิดการวิจัยจะแสดงถึงตัวแปรการวิจัยทั้งตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ในรูปแบบความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผล
- 2. เพื่อนำมา กำหนดสมมติฐานการวิจัย การศึกษาวรรณกรรมทั้งแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ จะนำความรู้ที่ได้รับมา กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังได้กล่าวแล้วว่า การกำหนดสมมติฐานการวิจัยเป็นการคาดคะเนคำตอบของการวิจัย ดังนั้นนักวิจัยจึงต้องทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประกอบหรือสนับสนุนการตั้งสมมติฐานการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปริมาณ ที่จะกำหนดสมมติฐานจากแนวคิด ทฤษฎีและหลักการ

การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3. เพื่อกำหนดขอบเขตของปัญหา การทบทวนวรรณกรรมจะทำให้นักวิจัยรู้ถึงขอบเขตเรื่องวิจัยว่า ควรจะแคบ หรือลุ่มลึกมากน้อยเพียงไร เนื่องจากนักวิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปช่วยในการออกแบบการวิจัย กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูล โดยเฉพาะการอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งจะส่งผลให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพ
- 4. ทำให้สามารถเชื่อมโยงงานวิจัยกับงานวิจัยของผู้อื่น การทบทวนวรรณกรรม จากรายงานการวิจัยของคนอื่น ทำให้นักวิจัยสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัยของตนเองไปเชื่อมโยงกับข้อค้นพบของคนอื่นว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันหรือไม่ หรือจะขัดแย้งกันอย่างไร โดยปกตินักวิจัยจะนำข้อค้นพบไปเปรียบเทียบกับในบทที่ 5 ของรายงานการวิจัยในหัวข้อการอภิปรายผล

การศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5. เพื่อทำวิจัยต่อเนื่องจากงานวิจัยของผู้อื่น การอ่านรายงานวิจัยของคนอื่นอาจทำให้นักวิจัยมองเห็นประเด็นปัญหาการวิจัยที่สามารถทำต่อเนื่องได้ ซึ่งในบทที่ 5 การสรุปผลและการอภิปรายผล ในหัวข้อ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ซึ่งนักวิจัยจะสรุปประเด็นปัญหาที่ทิ้งท้ายไว้ว่ามีประเด็นปัญหาใดที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อเนื่องไปอีก วิธีค้นหาประเด็นปัญหาการวิจัยด้วยวิธีนี้ อาจเหมาะสมกับนักวิจัยใหม่ที่มีประสบการณ์น้อย
- 6. เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ทำวิจัยซ้ำซ้อน ปัญหาการทำวิจัยซ้ำซ้อนกับคนอื่นมักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ กับนักวิจัย โดยเฉพาะนักศึกษาที่ทำวิจัยเพื่อสำเร็จการศึกษา มักจะทำวิจัยซ้ำกับคนอื่น ดังนั้นการที่นักวิจัยหรือนักศึกษาที่จะต้องทำวิจัยถ้าได้อ่านงานวิจัยของผู้อื่นมาก ๆ ก็จะสามารถกำหนดปัญหาการวิจัยใหม่ ๆ ที่น่าสนใจได้

ประโยชน์จากการตรวจเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทำให้ทราบและไม่ทำวิจัยซ้ำกับผู้อื่นโดยไม่จำเป็น	6. จะเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล
2. ทำให้ทราบว่าความจริงที่จะไปค้นหานั้นอยู่ที่ไหนบ้าง	7. จะทำให้ทราบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
3. จะช่วยให้ทำการกำหนดปัญหา	8. จะช่วยให้การแปลผล
4. ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานในการวิจัย	9. จะช่วยให้สามารถนำหลักการและทฤษฎี
5. จะช่วยกำหนดวิธีการวิจัย	10. จะทำให้เป็นแนวทางในการเขียนรายงานผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง และการอ้างอิง

สำหรับ เอกสารอ้างอิง (Reference) และ การอ้างอิง (Citation) มีตำแหน่งที่ต่างกัน การอ้างอิงจะเกิดตลอดเล่มของการวิจัยแต่เอกสารอ้างอิง หรือบางครั้งเรียกว่า บรรณานุกรม (Bibliography) จะอยู่หลังจบการวิจัยในบทที่ 5 แล้ว ตามโครงสร้างของรายงานการวิจัยทั่วไปจะพบได้ว่า การอ้างอิง จะมีความเกี่ยวข้องกับส่วนสุดท้ายของงานวิจัย คือ เอกสารอ้างอิง หรือ การบรรณานุกรม

- กล่าวคือ เมื่อมีการอ้างอิงใด หลักฐานการอ้างอิงจะไปปรากฏ อย่างถูกต้องและครบถ้วนในส่วน ของบรรณานุกรม แต่ในการเรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้ ผู้สอนต้องการสอดแทรก ส่วนอ้างอิงนี้ไว้ในหน่วยจัดการเรียนรู้ซึ่งมีสาระการสอนเกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรม

บทสรุป

- การทบทวนวรรณกรรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญสำหรับการดำเนินงานวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางแลขอบเขตของการวิจัยว่าจะมุ่งไปสู่การค้นหาคำตอบอะไรเพิ่มเติมจากงานที่ผ่านมา บทความนี้ได้กล่าวถึงความหมาย ธรรมชาติและจุดมุ่งหมายของการทบทวนวรรณกรรม
- ซึ่งวิธีการทำการทบทวนวรรณกรรมที่มีประสิทธิผลควรพิจารณาคุณลักษณะของการทบทวนวรรณกรรมเพื่อการวางแผนการทบทวนวรรณกรรมที่ชัดเจนและเหมาะสม
- สำหรับขั้นตอนของการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย การกลั่นกรองข้อมูลจากการสังเคราะห์และประเมินข้อมูล การกำหนดแนวคิดหลักของวรรณกรรม การกำหนดโครงสร้างและจัดระบบการทบทวนวรรณกรรม การเขียนงานทบทวนวรรณกรรม และการเขียนบรรณานุกรม

- นอกจากนี้แนวทางที่ช่วยให้การทบทวนวรรณกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือการนำเอาการพัฒนาแผนที่แนวคิดในการวิจัย และการใช้ตารางสังเคราะห์เพื่องานวรรณกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้วรรณกรรมที่ครอบคลุม ตรงประเด็นและทันสมัยมากที่สุดโดยต้องทำ การประเมินแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้สำหรับการทบทวนวรรณกรรม และมีการประเมินการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่

ความครอบคลุมของเนื้อหา

การสังเคราะห์วิธีการ

ความสำคัญ

การใช้ถ้อยคำที่ชักจูงโน้มน้าว

แนวทางเหล่านี้ช่วยให้การทบทวนวรรณกรรมในระดับบัณฑิตศึกษามีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป